4.4. Şia

Sözlükte grup, topluluk, taraftar ve yardımcılar anlamlarına gelen Şia, terim olarak Dördüncü Halife Hz. Ali'yi destekleyenlerin ve onun diğer bütün sahabilerden üstün olduğunu kabul edenlerin mezhebidir.[18] Şia, hilafetin nas ve tayin yoluyla Hz. Ali'ye ve soyuna tahsis edildiğini iddia eder. Bu mezhep dinî ve fikrî olmaktan çok hilafet tartışmalarından doğmuş siyasi bir mezheptir. Şia'ya göre Hz. Peygamber kendisinden sonra Hz. Ali'nin halife olacağını açıklamıştır. Hz. Ali ve sonraki imamlar da kendilerinden sonra kimin imam olacağını bildirmişlerdir. **"Ey Peygamber, Rabbinden sana indirileni tebliğ et, eğer bunu yapmazsan onun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan korur. Doğrusu Allah kafirlere yol göstermez."**[19] ayeti ile Şii kaynaklarda geçen ve Ğadir-i Hum hadisi diye bilinen hadis, Hz. Peygamber'den sonra Hz. Ali'nin halife olacağını göstermektedir. Hâlbuki Ehlisünnet tefsir âlimlerine göre ayetin iniş sebebi bu değildir.

Görsel 3.13: İran'ın Kum şehrindeki Fatıma Müzesi

16 Şerafettin Gölcük, Kelam Tarihi, s. 39.
17 bk. A. Saim Kılavuz, Anahatlarıyla İslâm Akâidi ve Kelama Giriş, s. 484. Ayrıca bk. Sönmez Kutlu, "Mürcie", TDV İslam Ansiklopedisi, C 32, s. 42-43.
18 A. Saim Kılavuz, Anahatlarıyla İslâm Akâidi ve Kelama Giriş, s. 480.
19 Maide suresi, 67. ayet.

BİLGİ KUTUSU

Gadîr-i Hum Olayı

Gadîr-i Hum olayı Müslim, İbni Mace ve Hâkim en-Nîsâbûrî gibi Sünnî muhaddislerin naklettikleri hadislerde de geçmektedir.

Müslim'in rivayetinde Resûl-i Ekrem'in, Mekke ile Medine arasındaki Hûm adı verilen bir mevkide yaptığı konuşmada ölümünün yaklaştığına işaret ettiği, ashabına Allah'ın kitabını ve Ehlibeyt'ini (sekaleyn) bıraktığını belirttikten sonra Allah'ın kitabına sarılmalarını tavsiye ettiği ve Ehlibeyt'i konusunda onlara Allah'ı hatırlattığı şeklindeki rivayet kaydedilmiştir.

(Müslim, "Fezâilü's-sahâbe", 36; İbni Mace, "Mukaddime", 11; Hâkim en-Nîsâbûrî; el-Müstedrek, III, 109.)

Anılan hadiste geçen "Ben kimin mevlası isem Ali de onun mevlasıdır." ifadesindeki mevla kelimesini Şia "yönetici" manasında yorumlarken Ehlisünnet aynı kelimenin "dost" anlamına geldiğini ifade eder ve Şia'nın görüşlerine itirazlar ileri sürer. Ayrıca Ehlisünnet, halifeliğin nasla tayin edildiği fikrine şu hususlardan dolayı itiraz eder:

- ✓ Hz. Ali'nin halifeliği ayet ve hadisle bildirilmiş olsaydı Hz. Peygamber'in vefatının hemen sonrasında ashab (ensar ve muhacirler) halife seçimiyle meşgul olmazdı.
- ✓ Hz. Ali'nin halifeliği döneminde bu tip fikir ve görüşlere rastlanmamaktadır.
- ✓ Hz. Ali'nin Hakem Olayı'na razı olması da Şia'nın iddialarını boşa çıkarmaktadır.

BİLGİ KUTUSU

Haşhâşîler (Haşîşîler):

Fatımî halifelerinden Müstansir Billâh'ın ölümünün ardından (1094) yerine geçemeyen büyük oğlu Nizâr'ın ve soyunun imametini savunan Hasan Sabbâh, 483 (1090) yılında başta Alamut olmak üzere İran ve Irak'taki çeşitli kaleleri ele geçirerek Nizârî teşkilatını kurmaya muvaffak oldu. XII. yüzyılın başlarında Selçukluların hâkimiyetinde bulunan Suriye'de Cebeliensâriye'nin hemen hemen bütün kaleleri Nizârîler tarafından zaptedildi. Bu bölgede teşkilatlanmış olan Nizârîler, genellikle Alamut'ta oturan ve "şeyhü'l-cebel" denilen liderlerinin emriyle muhalif Müslüman gruplara ve Haçlılara karşı saldırılar düzenlemişler, esrar içirilen fedaileri vasıtasıyla çok sayıda devlet adamına karşı suikast tertip etmişlerdir.

İslam dünyasına karşı siyasi, içtimaî ve dinî bakımdan ciddi bir tehdit oluşturan Haşîşîler kurbanlarını özenle seçiyorlardı. Bunların bir kısmı idareci, bir kısmı da dinî sınıftandı ve pek azı hariç tamamı Sünnî idi; genel olarak Şiiler'e, Hristiyanlara ve Yahudilere saldırmamışlardır.

Haşîşîler'in en önemli özelliği gizli cemiyet hâlinde teşkilatlanmalarıdır. Bu topluma giren kişiler fedailer, refikler, dâîler ve davetin önde gelen kişileri şeklinde bir sınıflandırmaya tâbi tutuluyorlardı ve liderlerine karşı mutlak surette itaat göstermek, emredilen her şeyi yerine getirmek zorunda idiler.

(Mustafa ÖZ, "Haşişiyye", TDV İslam Ansiklopedisi, C 16, s. 418 - 419'dan kısaltılarak alınmıştır.)

Şia birbirinden farklı düşünen birçok kola ayrılmıştır. Bununla beraber genel olarak Şia'nın bazı görüşleri şöyle sıralanabilir:

- ✓ Hz. Peygamber'den (sav) sonra Müslümanların en üstünü Hz. Ali'dir. Halifelik ve imamet, çözümü insanlara bırakılabilecek işlerden değildir. Şia'ya göre imamet meselesi dinin asıllarındandır ve bir kimsenin mümin olabilmesi için imameti kabul etmesi gerekir. İmamet nas ve tayin iledir.
- ✓ İmamlar peygamberler gibi büyük ve küçük günahlardan korunmuşlardır. (Masum imam anlayışı)
- ✓ İlk üç halife hilafeti Hz. Ali'nin elinden almışlardır. Bu sebeple zalimdirler. Onlara uyanlardan uzaklaşmak (teberri) gereklidir.
- ✓ Büyük günah işleyenler tövbe etmeden ölürlerse ebedî olarak cehennemde kalırlar.